

Pensjon på 1 – 2 – 3

dwi
PENSJON

Pensjon på 1 – 2 – 3

Drømmer du om en god økonomi som pensjonist bør du planlegge for det. Leser du dette heftet vil du lettere forstå pensjon og hva som skal til for å sikre at du får en trygg økonomi mot slutten av livet. Det er du som avgjør hvordan du kommer til å få det.

Er du som nordmenn flest vil du få en pensjon som ligger mellom 40 og 67 prosent av inntekten din den dagen du begynner å ta ut pensjon. Hvor mye pensjon du kommer til å få avhenger av hvor mye du tjener og hvor mange år du jobber. Jobber du i privat sektor vil størrelsen på pensjonsordningen fra din arbeidsgiver være viktig, men du kan også påvirke hvor mye du får ut av den. I dette heftet retter vi spesielt oppmerksomhet mot tjenstepensjon fra arbeidsgiver. Vi vil også gi noen tips slik at du får plassert dine økonomiske beslutninger i et livslangt perspektiv.

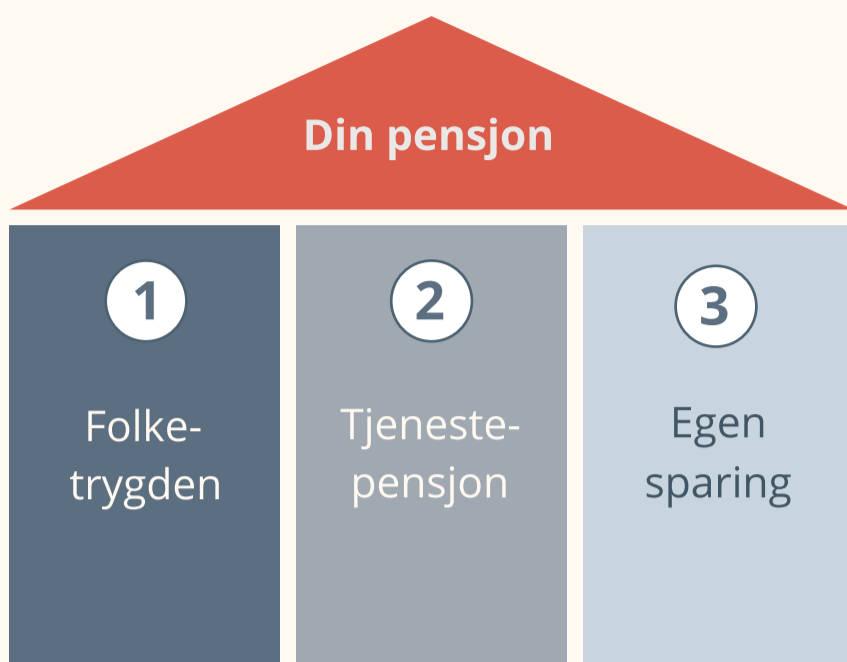
Det er viktig at du forstår konsekvensene av dine valg i dag for den pensjonstilværelsen du skal ha i fremtiden. Ønsker du mer informasjon om pensjon og tjenstepensjon kan du søke det opp på våre nettsider www.duvi.no eller bloggen vår www.pensjonsproffen.no.

Hilsen Asbjørn Erdal
Daglig leder i Duvi Pensjon

Innholdsfortegnelse

Hvor kommer din pensjon fra?	side 3
Folketrygden på 1 – 2 – 3	side 5
Tjenstepensjon på 1 – 2 – 3	side 7
Egen sparing på 1 – 2 – 3	side 10
Oppsummering	side 14

Alle gode ting er tre

Pensjonspengene stammer fra tre kilder:

- Alderspensjon fra **folketrygden**
- Din **tjenestepensjon** fra de pensjonsordningene som dine arbeidsgivere har spart for deg
- Og din **egen sparing**.

Den enkleste måten å få pensjon på i Norge er ved å **være i lønnet arbeid**. Da vil du automatisk opparbeide deg pensjonsgrunnlag i folketrygden og få tjenestepensjon hos din arbeidsgiver.

1 Alderspensjon fra folketrygden

Jobb heltid så lenge som mulig. Du opptjener pensjonsgrunnlag i folketrygden fra første krone du tjener. Alderspensjonen kan du ta ut fra fylte 62 år, og utbetalingene får du livet ut.

2 Tjenestepensjon fra arbeidsgiver

I privat sektor i Norge har vi i hovedsak to typer pensjonsordninger. Det er **ytelsespensjon** og **innskuddspensjon**. De fleste bedriftene velger i dag innskuddspensjon for sine ansatte. Det gir bedriften en mye enklere og forutsigbar økonomi.

Den største forskjellen på ordningene er at med ytelsespensjon garanterer bedriften ofte for en livslang pensjon på et gitt nivå en gang i fremtiden. Med en innskuddspensjon sparer derimot bedriften løpende inn til din pensjonskonto. For deg som privatperson betyr innskuddspensjon at **du må ta ansvar for hvordan din tjenestepensjon blir forvaltet**, slik at du får best mulig pensjon for de sparte kronene.

3 Egen sparing

De fleste nordmenn sparer mange penger i **egen bolig**. Prisutvikling i boligmarkedet har gjort mange av oss til mangemillionærer. Det er verdier vi bør ta hensyn til når vi planlegger for fremtiden.

Når det gjelder sparing skiller Duvi mellom fri og bunden sparing. **Bunden sparing**, er sparing som finner sted i produkter som kun kan brukes til et bestemt formål. De mest kjente er **Boligsparing for Ungdom – BSU og Individuell Pensjonssparing - IPS**.

Fri sparing er all annen sparing du har. Det er penger du kanskje har på en **fondskonto** eller i en **sparekonto** hos banken.

Din pensjon

Alder	Din livssituasjon	1 Folketrygden	2 Tjenestepensjon	3 Egen sparing
20 +	Du er trolig i en etableringsfase og har kanskje studiegjeld. Med barn på vei begynner kostnadene å strømme på.			Har du rom til å spare kan BSU være et godt alternativ. Begynn gjerne å spare opp til en buffer.
30 +	Du har eller skal kanskje kjøpe deg bolig, Du har kanskje flere barn og lever i tidsklemma. Pass på kostnadene!	For alle som er født etter 1963 fungerer folketrygden nesten som en "bankkonto". 18,1 prosent av lønnen din går inn på denne "kontoen", men det er et tak på ordningen. Du opparbeider deg ingen rettigheter for lønn utover 7,1G (687 870 kroner). Du får en beskjeden avkastning på pengene som cirka tilsvarer lønns- og prisstigningen.	Tjenestepensjonen er den sparingen som arbeidsgiver gjør for deg. Når du slutter i en bedrift med innskuddspensjon får du med deg et pensjonskapitalbevis. Størrelsen på utbetalingene påvirkes av fire faktorer:	Du er blitt for gammel for BSU-sparing. Nå kan du begynne å spare opp en buffer. Har du mer sparekapasitet kan du vurdere fri sparing i aksjer eller aksjefond.
40 +	Ungene koster mye og du har kanskje opplevd nytten av å ha en bufferkonto.		1. Størrelsen på innskuddene 2. Kostnadene pensjonsleverandøren tar for å håndtere pensjonskapitalbeviset 3. Avkastningen. 4. Når og hvor lenge du velger å ta utbetalinger.	Du fortsetter med sparing til bufferkonto og fri sparing.
50 +	Det kan være at du nærmer deg en arv fra foreldre. Det er imidlertid kanskje litt tidlig å budsjettere med disse pengene.	Det beste du kan gjøre for å få best mulig pensjon fra folketrygden er å jobbe!	Du kan påvirke størrelsen på utbetalingene ved å sørge for at pensjonen din får langsiktig og rimelig forvaltning.	Bufferkontoen er kanskje full, din fri sparing vokser, både som følge av sparing og avkastning.
55 +	Du er kanskje blitt velsignet med barnebarn. Du har lyst til å trappe litt ned på arbeidstiden, men setter fremdeles pris på å delta i arbeidslivet.			Bufferkontoen er full, din fri sparing vokser, både som følge av sparing og avkastning. Du er nå i en alder hvor bunden sparing kan vurderes.
60 +	Slutter du å jobbe har du ingen inntekter. Kun pensjon og avkastning fra oppsparte midler. Det er veldig viktig at du har god oversikt over økonomien din nå.	Du kan ta ut livsvarig pensjon fra folketrygden fra fylte 62 år, men du kan også vente. Sett deg godt inn i regelverket. Det er ditt ansvar. Ta kontakt med NAV et halvt års tid før du bestemmer deg. Vær sikker på at du forstår konsekvensene av dine valg.	Du kan få utbetalt tjenestepensjonen fra fylte 62 år. Dette er en konto som etter hvert går tom. Ta kontakt med pensjonsleverandøren din før du begynner å ta ut penger. Vær sikker på at du forstår konsekvensene av dine valg.	Så lenge du har spart pengene i en fri sparing råder du selv over pengene dine. Bruk gjerne vår "Over 60 veileder" for å se om du bør være langsiktig eller kortsiktig i din pensjonssparing.

Folketrygden på 1 – 2 – 3

Etter et langt arbeidsliv vil du få din fortjente pensjon. Og for mange vil utbetalingen fra folketrygden utgjøre den største delen av pensjonsutbetalingene. Lurer du på hvordan folketrygden fungerer og hva du skal få i pensjon? Det er du ikke alene om.

Det er fødselsåret ditt som bestemmer hvilken pensjonsordning du faller inn under. Folketrygden deler oss opp i tre grupper.

- De som er født i **1963 eller senere**
- De som er født **før 1954**
- De som er født **mellom 1954 og 1962**

Alle som er født i og etter 1963

For alle som er født i og etter 1963 vil **18,1 prosent av lønnen** gå inn på pensjonsbeholdningen. Du tjener opp pensjon **fra første lønnskrone**, så den beste måten å fylle opp beholdningen på, er å jobbe. Og det kan du gjøre frem til du er 75 år gammel. Pengene du og arbeidsgiver betaler inn går ikke fysisk inn på en bankkonto, men finansierer dagens pensjonister. Når du slutter å jobbe og mottar pensjon blir det den tids arbeidsstyrke som betaler for deg. Men du har opparbeidet deg et "krav" i folketrygden.

Det er et tak på ordningen. **Du opparbeider deg ingen rettigheter for lønn utover 7,1 G som i dag utgjør rundt 687 869 kroner.** G er grunnbeløpet i folketrygden og utgjør i dag 99 858 kroner. Du får en beskjedent avkastning på pengene som tilsvarer inflasjonen. Er det rundt tre prosent inflasjon får du rundt tre prosent avkastning.

Når skal du ha pensjon og hvor mye

Du kan i dag selv velge om du vil begynne å ta ut hele eller deler av pensjonen fra folketrygden fra det året du fyller 62 år. Du kan ta ut 100 prosent pensjon, ved siden av at du er i fullt arbeid. Men vær obs på at da risikerer du toppskatt på lønnen din.

Du kan også vente med å ta ut pensjon til du blir eldre. Husk at **jo lenger du arbeider, jo større blir pensjonsbeholdningen du kan trekke fra senere i livet.**

For å vite hvor store utbetalingene skal bli, vil NAV **levealderjustere** pensjonen din. Det er et teknisk og tungt ord, men forklaringen er at pensjonen din blir beregnet ut fra forventet gjennomsnittsalder for ditt årskull. NAV fordeler pengene fra pensjonsbeholdningen din på antall år de forventer at du skal få pensjon.

$$\frac{\text{Pensjonsbeholdning}}{\text{Antall år med utbetaling}} = \text{Årlig pensjon}$$

Pensjonen fra folketrygden er livsvarig. De som faller fra før de når gjennomsnittsalderen bidrar til å finansiere de som lever lenger.

Flere, men mindre kakestykker

Vi kan se på pensjon som en kake som skal bakes og spises. Jo lenger du arbeider jo større blir kaken. Jo senere du tar ut pensjon, desto færre utbetalinger blir kaken delt på. Og jobber du lenger blir kakestykkene større.

Hvis du velger å ta ut pensjon fra 62 år får du eksempelvis ut bare rundt 3/4 av årlig pensjon sammenlignet med om du hadde startet uttaket fra fylte 67 år. Hvorfor? Fordi du får fem færre år med sparing og fem flere år å fordele pensjonspengene på. **Begynner du å ta ut pensjon tidlig, vil du ta ut pengene over en lengre tidsperiode og da blir utbetalingene flere, men mindre i størrelse.**

Hadde du visst hvor gammel du skal bli, ville det vært enkelt å maksimere pensjonsutbetalingene fra folketrygden. Men så lenge din dødsdag er en X-faktor bør du heller se på totaløkonomien din, fremfor å prøve å maksimere det totale beløpet du kan få ut av folketrygden.

Maksimer heller privatøkonomien. Hva trenger du i dag og hvor mye kommer du til å trenge fremover? Kan du vente med å ta ut noen kroner i dag for å få mer siden, kan det være en god løsning. Er du sliten eller syk kan det derimot være greit å ta ut 100 prosent alderspensjon fra første mulighet.

Hvor mange kroner har du til gode?

Lurer du på hvor mye som står på din «konto» og hva du kan forvente å få utbetalt fra folketrygden bør du logge deg inn [hos www.nav.no på tjenesten Din pensjon](https://www.nav.no). Det er relativt enkelt og gjøres med Bank-ID.

Er du født før 1954

Da er du enten pensjonist eller på vei til å bli det. For din del er det de 20 beste inntektsårene som avgjør hvor stor pensjon du får. For å få full pott må du ha vært yrkesaktiv i 40 år. Har du kortere opptjening blir pensjonen forholdsmessig redusert.

Er du født etter 1954 og før 1963

De som er født i denne perioden befinner seg i en overgangsordning mellom gammelt og nytt regelverk som ble innført i 2010. Det nye regelverket, som gjelder for de som er født i eller etter 1963 blir gradvis innfasert. For eksempel vil en som er født i 1958 få halvparten av pensjonen sin beregnet på den gamle måten og halvparten på den nye måten.

Disse sidene gir deg bare en liten smakebit på folketrygden. Ønsker du en mer informasjon kan vi anbefale deg å gå inn på www.nav.no.

Tjenestepensjon på 1 – 2 – 3

Tjenestepensjon er den pensjonen som arbeidsgiver sparer for deg. Arbeidsgivere er pålagt å ha en pensjonsordning for sine ansatte. Og de fleste velger det som kalles innskuddspensjon. Noen få har ytelsepensjonsordninger for sine ansatte, men de blir færre og færre.

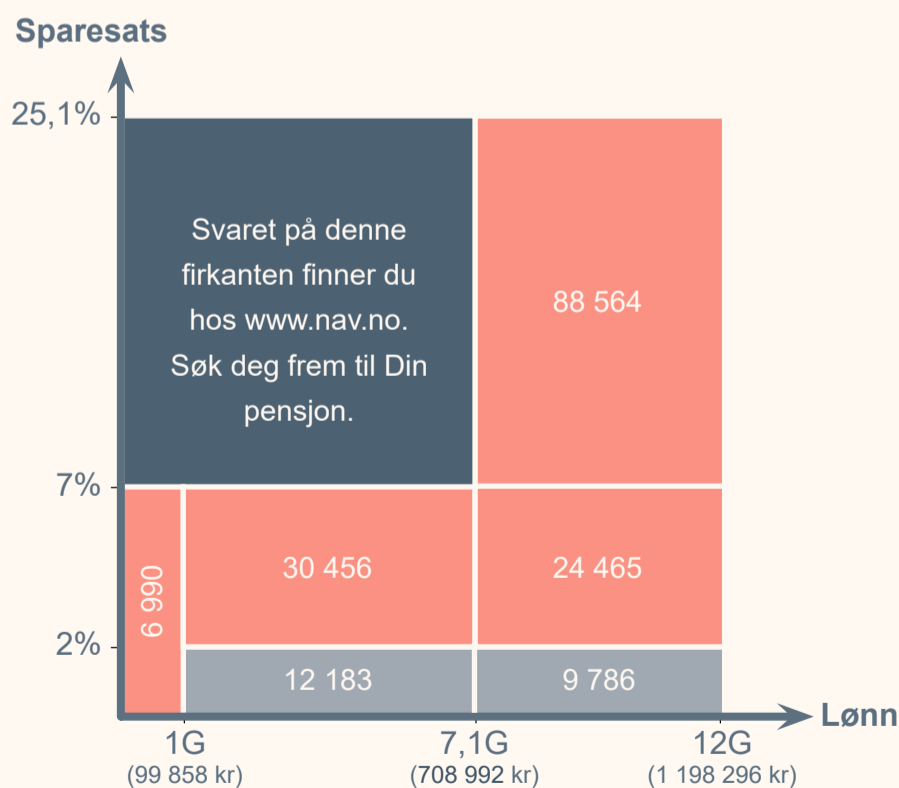
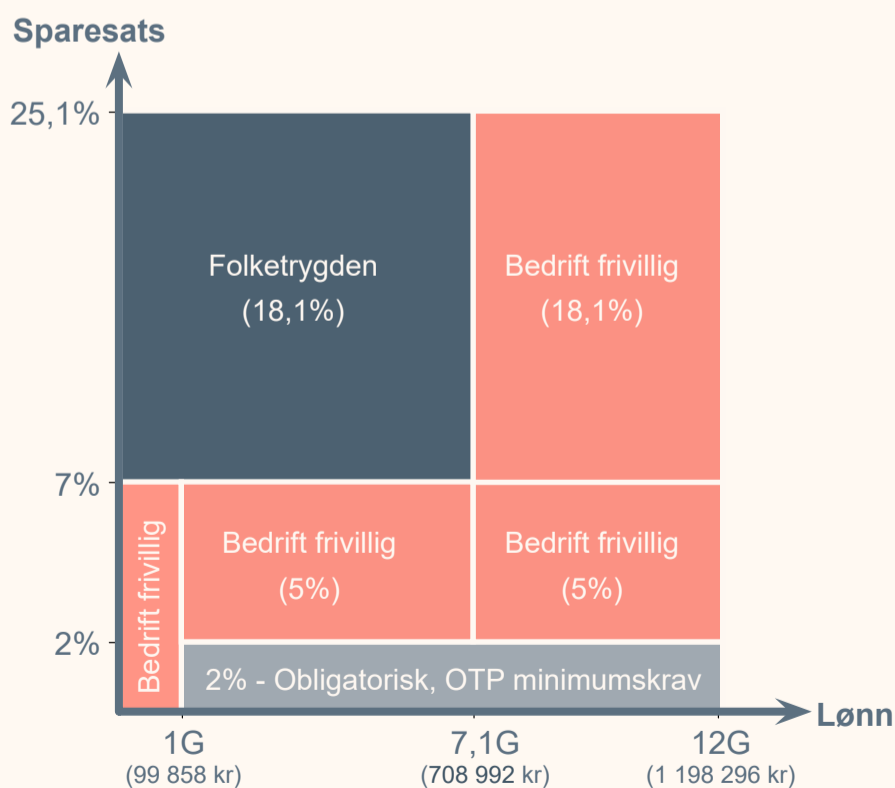
Alle ansatte over 20 år og ansatte med over 20 prosent stilling har krav på pensjonssparing via sin arbeidsgiver. Har arbeidsforholdet en **kortere varighet enn ett år** er arbeidsgiver pålagt å spare for deg, men den ansatte har ikke krav på å få pengene på pensjonskontoen med seg når han slutter. Det foreligger et lovendringsforslag som vil sørge for at kortere arbeidsforhold også vil omfattes av pensjon i fremtiden.

Innskuddspensjon

Med innskuddspensjon skal det spares **minimum to prosent av din lønn fra 1G per år opp til 12 G** som er lønn mellom 99 858 kroner og 1 162 596 kroner. Dette er minimumsnivået i obligatorisk tjenestepensjon (OTP). G er folketrygdens grunnbeløp og utgjør 99 858 kroner (per 1. mai 2018). Det vil si at 1G trekkes fra din lønn, også spares det to prosent av den summen. Men det er tillatt å spare fra første krone, altså fra 0G.

Folk flest får OTP. Faktisk halvparten av norske bedrifter tilbyr den pensjonsordningen. Men noen bedrifter velger å spare mer. Det kan spares opp til syv prosent av lønnen fra første krone helt opp til 7,1G som er cirka 687 869 kroner. Fra 7,1G kan det spares hele 25,1 prosent av lønnen. Men det er gitt at det spares opp til syv prosent for de som tjener mindre enn 7,1G. Det er et viktig prinsipp og det er at **alle ansatte er inne på samme pensjonsordning**.

Feltene viser hvor mye pensjon som spares når man tjener henholdsvis 1G, 7,1G og 12G. Ligger inntekten et sted i mellom vil sparingen bli påvirket av det.

Sparingen skjer hvert eneste år.

TIPS: Tjenestepensjon er egentlig en utsatt lønn. Skal du sammenligne lønn mellom to arbeidsgivere må du legge til pensjonssparingen og andre ytelser for å få et godt sammenligningsgrunnlag.

Bevis på innbetalingene

Når du slutter i en jobb i privat sektor får du med deg et pensjonsbevis. Hvilket bevis du får med deg, avhenger av hvilken pensjonsordning bedriften din har. Jobber du i en bedrift med innskuddspensjon får du med deg et pensjonskapitalbevis. Det er det vanligste.

Har du derimot arbeidet i en bedrift med en ytelsespensjon får du med deg en fripolise. Noen veldig få bedrifter har en hybridordning, men det er så få at vi lar dem ligge.

TIPS: Hos Norsk Pensjon kan du finne ut hvilke pensjonsavtaler og pensjonsbevis du har. www.norskpensjon.no

De største forskjellene mellom pensjonskapitalbevis og fripoliser:

	Innskuddspensjon: Pensjonskapitalbevis	Ytelsespensjon: Fripolise
Avtalen regulerer:	Innbetalinger til pensjonsordningen mens du jobber, som en prosentdel av lønnen din.	Utbetalinger til deg når du tar ut pensjon. Pensjonsleverandøren bestemmer innenfor gitte regler hvor mye som settes av til pensjon.
Utbetalingsgrunnlaget bestemmes av:	Størrelsen på pensjonskapitalbeviset, som er summen av alle innbetalingene pluss avkastningen du får minus kostnader og gebyrer.	Som regel en prosentandel av den lønnen du har når du velger å ta ut pensjon, beregnet som et tillegg til hva du antas å få fra folketrygden.
Hvem har risikoen?	Det har du – derfor må du passe på at du får langsiktig og rimelig forvaltning!	Pensjonsleverandøren og, indirekte, arbeidsgiver
Hvem foretar investeringsvalgene?	Du, men i praksis er det ofte pensjonsleverandøren som har tatt avgjørelsen for deg.	Livselskapet
Hvordan foregår innbetalingen?	Innbetalingen fra bedriften er en fast prosentsats av lønnen din.	Innbetalingen fra bedriften øker når du blir eldre og tjener mer.
Hva skjer når jeg dør?	De pengene som står på pensjonskapitalbeviset ditt blir gjort om til en etterlattepensjon. Eventuelt går de inn i dødsboet.	De pengene som står igjen når du dør, går til pensjonsleverandøren.

Pass på pensjonen din

Ønsker du at din samlede pensjonsutbetaling skal bli størst mulig? Hvis du velger en langsiktig pensjonsløsning med lave kostnader kan du over et arbeidsliv øke pensjonsutbetalingene dine betraktelig.

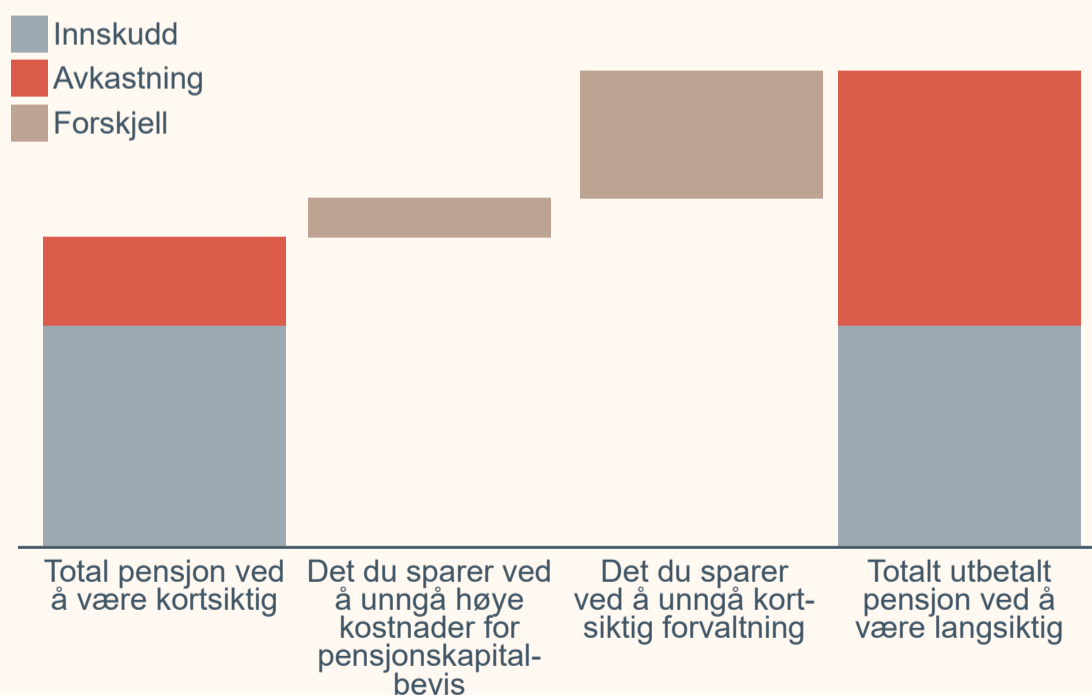
1. Lave kostnader

Visste du at kostnadsnivået blant mange av pensjonsleverandørene i Norge er **tre ganger høyere** for privatkunder enn for bedriftskunder? Kostnader reduserer din fremtidige pensjon. Disse pengene bør heller stå og vokse på pensjonskontoen din.

2. Langsiktig forvaltning

Pensjonssparing er langsiktig sparing. Er du ung, er det kanskje 30 til 40 år til du får utbetalt pengene. Den lange tidshorizonten skiller pensjonssparing fra alle andre former for sparing. Da blir det enda viktigere å ha en **langsiktig sparing med høy andel aksjer og unngå nedtrappingsmodeller** der aksjeandelen reduseres over tid. Duvi anbefaler det som er best for deg – investeringsprofilen Duvi Langsiktig med 80 prosent aksjer.

Hvis du ønsker å se på hvordan kostnader og forvaltningen påvirker din pensjon kan du følge lenken til [Duvis pensjonskalkulator](#). Den illustrerer hvor viktig det er å se på pensjon og passe på at du har en langsiktig investeringsprofil, samt unngår nedtrappingsmodeller og høye kostnader.

Så mye mer kan du få i pensjon hvis du unngår høye kostnader og kortsiktig forvaltning. Mer informasjon finner du i [pensjonskalkulatoren vår](#).

Egen sparing på 1 – 2 – 3

Skaff deg oversikt over dine verdier.

Hvor store verdier har du

Hvor mye løpende inntekter du trenger når du en dag skal slutte å jobbe avhenger av en rekke forhold som **kostnader, gjeld og ønsket levestandard**. Dette er tidspunktet du skal begynne å høste av alle investeringene og disposisjonene du har gjort tidligere i livet.

Fyll inn tabellen på neste side. Da får du en røff, men god oversikt over hvor du står i dag. Hvis du **deler den summen du får på 20**, vet du cirka hvor mye du har å rutte med over 20 år som pensjonist. Det blir et veldig omtrentlig regnestykke, da du skal skatte av pensjonsinntekter, mens en realisasjon av en bolig du har levd lenge i er skattefri. Det kan være greit å huske på at utbetalingene fra folketrygden er livsvarige, mens de andre formuespostene blir mindre ettersom du bruker av dem.

Folketrygden

Er du som nordmenn flest vil størstedelen av pensjonen din komme fra folketrygden. Hvor mye penger du har "til gode" i folketrygden finner du [på www.nav.no](http://www.nav.no) under **Din pensjon**. Logg på med bankID - det er enkelt.

Tjenestepensjon

Arbeidsgiveren din sparer for deg i en pensjonsordning. Ønsker du å vite hvor mye som er spart opp kan du logge deg på www.norskpensjon.no med bankID. Du kan i stor grad påvirke hvordan verdien av din tjenestepensjon utvikler seg.

Egen sparing

Du finner oversikt over egen sparing i **skattemeldingen** – det er det papiret som tidligere het selvangivelsen. Der ser du hva du har spart opp i bank og fond, samt hvor mye gjeld du har. Har du eiendom eller bolig er det ligningsverdien som er ført opp. Bruk markedsverdien i regnestykket ditt. Hvis du har et sterkt ønske om å bo i denne boligen bør du være forsiktig med å ta med hele verdien i regnestykket ditt. Det er mulig å låne på boligen, så du kan ta med en god andel av den.

Er du ung kommer dine verdier ganske sikkert til å vokse! Arbeider du, vil du automatisk bygge opp verdier både i folketrygden og i tjenestepensjonen din. Du kommer trolig også til å betale ned gjeld.

Løft frem dine verdier

	Totalverdi
Folketrygden - Alderspensjon	

Tjenestepensjon	
Inneværende pensjonsordning	
Pensjonsbevis 1	
Pensjonsbevis 2	
Pensjonsbevis 3	
Fripolise 1	
Fripolise 2	
Fripolise 3	

Egen sparing	
Bankkonto	
Fond	
Fond	
Annen sparing	

Annen sparing	
Hus	
Hytte	

Gjelden må du trekke fra!	
Lån 1	
Lån 2	
Lån 3	

Formue	
---------------	--

Tre sparetips fra Duvi

Det beste sparetipset vi kan gi deg er at du bør skaffe deg **oversikt over økonomien** din. Mange av oss er satt sammen slik at vi bruker de pengene som er tilgjengelig på kontoen vår. Har du litt for mange kroner på konto er det lett å la seg rive med og få et forbruk som kanskje er litt høyere enn det det burde være.

1 Skaff deg oversikt

Lag et enkelt regnskap og budsjett. De fleste bankene har budsjett- og regnskapsfunksjoner i nettbanken som hjelper deg med å få oversikt over økonomien din.

Verktøy som spare- og pensjonskalkulatorer bør brukes med forsiktighet så lenge man ikke kjenner til forutsetningene og programmeringen som ligger inne i regnemaskinene deres.

2 Ta rasjonelle valg

Er du ung bør du ikke tenke for mye på pensjonssparing! Men du bør skaffe deg **økonomisk innsikt** og lære deg å ta rasjonelle valg. Vær bevist på at det er mulig å spare penger, men husk at du skal leve mens du gjør det. Er du ung og har muligheten er det mye bedre å spare til bolig via **BSU-konto**, enn å spare til pensjon.

3 Prioriter sparingen din

Har du satt opp regnskap og budsjett og tror at du kan sette penger til side, bør du prioritere sparingen din. Du bør tenke over hvordan du sparer og hvor tilgjengelige pengene blir. Låser du pengene i en skattemotivert sparing kan det gå mange år før de blir tilgjengelige. Er sparingen låst kan du ikke bruke pengene i **nødsituasjoner**. For eksempel hvis du må bytte eller reparere bolig.

Les mer om prioritering av sparingen i tabellen på neste side.

Vi prioriterer sparing i tre hovedgrupper. Det er sparing til buffer, fri sparing og bundet sparing.

Prioritet	Kontotype	Sparemål	Forklaring
1	Buffer	Fire brutto måneds-lønninger	<p>Buffersparingen din bør være enkelt tilgjengelig. Disse pengene kan stå på en sparekonto, men pass på vilkårene på kontoen som rentenivå og antall uttak!</p> <p>Er du ung bør du vurdere BSU-sparing. Se lenger ned under Bundet sparing.</p>
2	Fri sparing	12 brutto måneds-lønninger	<p>Fri sparing er det vi vil definere som en langsiktig sparing. Det er penger du først skal bruke om mange år. Du kan overveie denne sparingen når du har redusert huslånet ditt til kanskje rundt 50 til 60 prosent av markedsverdien.</p> <p>Sparer du langsiktig, kommer du ikke utenom aksjer! Bruk gjerne fond, men pass på kostnadene! Hvis du bytter fondsandeler eller aksjer ofte, bør du vurdere å spare via en aksjesparekonto eller et eget aksjeselskap.</p> <p>Sparer du langsiktig på en sparekonto løper du en alvorlig risiko for tap av kjøpekraft. Renten er i dag lav, og tar du hensyn til inflasjon og mulig skattebelastning blir disse pengene mindre verdt for hver dag som går.</p>
3	Bundet sparing	Velg selv – maks 40 000 kroner i året.	<p>Bundet sparing er sparing som ikke kan brukes til annet enn det det er bestemt for. Et typisk eksempel på bundet sparing er Boligsparing for ungdom (BSU) og Individuell pensjonssparing (IPS). Til disse produktene lokkes du med "skattefradrag" for å sette håndjern på sparingen.</p> <p>BSU-sparing er en veldig god spareordning. Er du ung nok, har inntekt og muligheten til å spare bør du absolutt vurdere BSU.</p> <p>IPS-sparing er særerie og kan først tas ut ved fylte 62 år over et bestemt antall år.</p>

Oppsummering

Hvis du en dag i fremtiden oppdager at du sitter igjen med en bitteliten pensjon kan du komme til å stille deg spørsmålet om du kunne gjort noe annerledes. Det er den dagen du trygt kan si at du har fremtiden bak deg. Det er for sent å lære av sine feil.

Garantipensjon, tidligere kjent som minstepensjonen, ligger i dag på rundt 16 000 kroner i måneden. Disse pengene skal dekke alle dine kostnader, bolig, mat, alt du vil forbruke. Kanskje du vil ha noe mer? Vel da bør du skaffe deg **oversikt over økonomien din på kort og lang sikt**.

Det er relativt enkelt å simulere hvor mye du kommer til ende opp med fra **folketrygden** og hvordan disse pengene blir utbetalt. Det får du hjelp til på [Nav sine nettsider under Din pensjon](#). Hva **tjenstepensjonen** kommer til å bringe av kroner kan du også simulere. Det gjør du på nettsidene til www.norskpensjon.no.

Når det gjelder **egen sparing, formue og behov** blir de individuelle forskjellene store. De fleste bankene har glimrende verktøy som kan gi deg oversikt over egen økonomi og bidra til veiledning.

Det viktigste du gjør for å opparbeide pensjon er å **være i arbeid**. Ved å tidlig skaffe deg en grov oversikt vil du kunne styre mot et mål som ligger langt der fremme.

Duvi AS
Adolph Tidemands gate 55, 2000 Lillestrøm
Tlf: +47 64 80 80 64
ks@duvi.no

www.duvi.no